

<https://doi.org/10.37919/0201-419X.2021.95.3>

УДК 821.161.2-6Кримський:82(477)(092)

ПОСТАТЬ А. КРИМСЬКОГО КРИЗЬ ПРИЗМУ ДИСКУРСИВНОГО ПРОСТОРУ ЙОГО ЛИСТІВ ДО І. ФРАНКА

КОСМЕДА

Тетяна Анатоліївна,

доктор філологічних наук,
професор, професор титулярний
(Польща), професор кафедри
романських мов і світової літератури,
Донецький національний університет
імені Василя Стуса (Вінниця),
вул. Архипенка, 9, кв. 1, м. Львів-5,
29005;

e-mail: tkosmeda@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8912-2888>

Tetyana

KOSMEDA,

Doctor of Philology, Professor,
Titular Professor (Poland), Romance
Languages and World Literature,
Vasyl' Stus Donetsk National
University (Vinnytsia),

vul. Archipenka, 9, apt. 1, Lviv-5;

e-mail: tkosmeda@gmail.com

Дослідницький матеріал – фрагменти листів А. Кримського до І. Франка. У статті простежено особливості інтимізації персонального тексту, омовлення почуття поваги та любові з урахуванням дискурсивної своєрідності творця епістем, особливостей його ідіостилю. Зосереджено увагу на таких стилістичних явищах, як інтертекстуальність, моделювання оказіональних слів, уживання зменшено-пестливих форм, актуалізація іншомовних украплень; синкретичне поєднання характерних мовленнєвих жанрів; створення гібридних жанрових епістолярних зон; моделювання критично-інтимного дискурсу; демонстрація високого рівня системи компетенції мовної особистості.

Зроблено висновок, що А. Кримський у дискурсивному просторі листування демонструє креативність і виразно виявляє індивідуальний стиль, відображений і в його художньому та науковому дискурсі, що потребує подальшого дослідження.

Ключові слова: ідіостиль, інтимізація, его-текст (персональний текст), епістема, дискурс, мовна особистість.

*Найкращий кримський подарунок
Україні – Агатангел Юхимович Кримський.
Омелян Прицак*

Лінгвістика ХХІ ст. фокусує увагу на *ego-текстах* [Михеев 2007], дослідження яких дає змогу більш глибоко зрозуміти мовну особистість, характер персонального мовного простору, манеру мовлення індивідуума, комунікативні стратегії і тактики, що виявляються під час творення інтимних текстів, комунікативну та мовну компетенцію автора висловлення. Звісно, в *ego-текстах* виявляється система мовленнєвих жанрів, при-таманих мовотворчості особистості.

Зауважимо, що саме поняття *ego-тексту* (*я-тексту*) сьогодні потребує дослідницької уваги, адже цей термін не є усталеним. Наприклад, В. Карасик пропонує синонімійний аналог *персональний дискурс* [Карасик 2000: 5–10], польські дослідники також застосовують цей термін, а також ряд інших: *особистий текст*, *особистий текстовий документ* [Jarosiński 1998], *ego-документ* [Szulakiewicz 2013], *дискурс приватності* [Kita 2013], *текст про себе* [Lubas-Bartoszyńska 2006].

Ego-текст, як і будь-який інший текст, це складний згусток сенсів, «текст у тексті» (Ю. Лотман). У ньому поєднуються буденне, розмовне мовлення з професійним, художнім, публіцистичним, філософським, своєрідно виявляється інтертекстуальність, прецедентність, біографічність, аксіологічність, емоційність. *Ego-тексти* є ключем до розуміння внутрішнього світу людини, її світобачення, світовідчуття і світосприймання. Під час аналізу цих текстів з'ясуємо й персональну «мовну біографію», особливості вдачі та характер людини тощо [Космеда, Осіпова, Піддубна 2015: 189–205].

Одним із жанрових різновидів *ego-тексту* є лист. Як відомо, листування – сфера персонального дискурсу, що має низку підвидів залежно від мети епістолярної діяльності та типу мовної особистості – творця епістеми. Листи підпорядковуються одній інваріантній композиційній моделі й об'єднуються в єдиній формі мовленнєвої варіативності, що і є специфічною ознакою епістолярного жанру. Такої думки дотримуються С. Гіндін [Гиндин 1989], В. Наєр [Наєр 1987], Т. Радзівська [Радзівська 1998], пропонуючи *епістолярне мовлення вважати міжстильовим явищем*, що посідає певне місце в рамках чинної системи функціональних стилів.

Мета цієї наукової розвідки – з'ясувати своєрідність фрагмента персонального дискурсу епістем А. Кримського. Дослідницький матеріал – фрагменти листів А. Кримського до І. Франка [Кримський 1965: 473–497].

Насамперед простежимо, як змінювалася форма звертання А. Кримського до І. Франка, що залежить від ступеня їхнього знайомства, трансформації стосунків від шанобливих до більш дружніх, інтимних, порівн.: *Високоповажний добродію!* (24.07.1890); *Дуже шановний пане Франко!* (23.12.1890); *Вельмишановний пане Франко!* (06/18.04.1891); *Вельмишановний Добродію!* (10/22.06.1891); *Глибокоповажний писателю, пане Франко!* (13/25.10.1891); *Шановний Земляче!* (2/14.11.1891); *Високоповажний приятелю!* (від 20.08.1893); *Дорогий, високоповажний Друже!* (26.10.1893); *Дорогий Друже!* (18.10.1896); *Дорогий товаришу!* (05.02.1904). Два останніх звертання стали характерними від 1893 року, що вказує на приязні стосунки, які встановилися між адресантом і адресатом.

У листах простежуємо омовлення різних комунікативних жанрів. Зокрема, це гібридна синкретична форма **прохання-пропозиції-переконання** з намаганням показати її слухність, виказати глибоку повагу й висловити надії на допомогу: *Цього року наша печать дуже часто зачіпала язикове питання, і з усього видно, що дуже-дуже нам треба науково зложеного словаря російсько-українського. <.> Нема чого й розводитись, яку велику вагу, який великий вплив мав би цей словар. Тільки ж біда, що робота це колосальна, одній людині з нею впоратися важко, бо тут треба було б довгих років праці, тим часом такий словар давно вже страшно потрібний, і немає українця котрий би не відчув недостачі його. І от мені прийшла гадка, але я вельми незвісна людина, щоб вона мала вплив на других: задля ініціатора треба бути таким славним письменцем, такою повагою, як, напр., Ви. Якщо цю гадку оголосите ви, то можна бути певним, що щось вийде* (13/25.10.1891).

Комунікативний гібридний жанр **подяки-скарги-вибачення** продемонстровано в такому характерному фрагменті листа: *Наперед усього позвольте щиро подякувати за фотографію. Останніми часами я живу сливе на самотині-однині, рідко бачуся з кимсь, і через те Ваш любий лист із присилкою зробив мені велику-велику втіху... Ох, несподівано знов пишу в тім стилі, який Ви мені заборонили! Але повірте, що коли часом у мене трапиться якась безпосередність, якийсь вибух чуття,*

то все це виходить тільки од щирого серця. Признаюсь навіть, що мене трохи покривдило те місце Вашого листа, де ви кажете, що мої «восторги» можуть викликати підозріння в їх нещирості (2/14.11.1891).

Окремі епістеми дають змогу краще зрозуміти чуттєву маскулінну натуру А. Кримського. Свою емоційність він добре усвідомлював, однак жартував із цього приводу, наголошуючи й на своєму психічному стані здоров'я – дещо неврівноваженому, указував на свою схильність надто бурхливо реагувати на певні життєві події, залучаючи до оцінки власного Его й думки своїх колег, наставників: *Коли я в нездержаних виразах висловлюю свої почування, то в цьому винна моя страшенна нервова вдача, яка навіть примусила Вашого beau frere'a Трегубова сказати моему братові про мене: «він причинний, або й божевільний». Очевидячки, це вже сміхота, бо якщо я причинний, то й усі, в кого часом бува зденервування, теж причинні! (2/14.11.1891).*

Натрапляємо на дуже інтимний лист-сповідь, що може бути адресований лише близькій людині, до якої є велика довіра і чия думка є надто важлива: *Не знаю я, чи не буде часом Вам нелюбо слухати чужу сповідь, але я просто почуваю потребу висловитись перед Вами, бо за цей або попередній рік я нароби стільки помилок, котрі Вам стали відомі і мусили, запевне, кинути тінь на мене: я кажу про мої відносини до деяких галицьких народовців. Почати треба буде ab ovo (2/14.11.1891).* Цей лист, як видається, є надважливим для розуміння сутності Его (Я) А. Кримського, тому зупинимося на ньому докладніше.

У цій епістемі вчений уважає за потрібне стисло викласти певні факти своєї біографії, указати на свій родовід, особливості своєї психіки, розповісти про свої успіхи і труднощі під час навчання, бідність, злидні, пошуки істини, а також наголосити на своєму українофільстві та патріотизмі: *Мій батько з білоруського міщанського роду, мати – полька литовська, – я, значця, ані кровинки української не маю, тільки що вродився та виріс на Україні. Саме моє походження мусило мене зробити демократом. Скінчив я гімназійний курс у колеґії Галагана, де був стипендіатом (бо я скрізь був першим учеником), але ж в колеґії половина вихованців складається із «свокош-тних», багатирів та аристократів, – ми, стипендіати-бідакки, мусили з ними вести раз у раз боротьбу <..> Я <..> дуже рано мусив пізнати, що я «поганого роду», «неблагородний»,*

що в мене кров не така, як у «вищої породи» (с. с. в дворян та багатирів) (2/14.11.1891).

Зауважує автор і про набуті почуття, скаржитися на нелегкі життєві обставини: *Не важко здогадатися, що ми, стипендіати, зненавиділи од усієї душі той аристократизм; тільки ж доводилося дізнавати чимало минут гіркоти, образ) (2/14.11.1891).* А. Кримський намагається пояснити причини своєї чуттєвої натури, свою схильність до виказу збудженості, нестриманості, надмірної емоційності, що криється, на його думку, у способі виховання, порівн.: *Наші ж вихователі займалися психологією кожного, залазили брудними лапськами в душу вихованця, а коли він пробував спитати, через віщо він мусить що-небудь зробити так, а не так, то вони ще й гнівалися, звали це резонерством. При такій системі не дивниця, що вченикові хочеться робити все навпаки; тим-то своєкоштни і їх прихвостні так залюбки вдавалися в оргії, тим-то стипендіати так любили казати вихователям зухвалості, коли тільки це було можливо. Чи диво, що при такій обстановці нерви можуть геть розхитатися? А Трегубов (непогана людина, скільки я знаю, але кепський педагог) зве це божевільністю! (Зрештою, це я тепер тільки можу признати, що от, наприклад, Трегубов є непогана людина. Тоді ж я його ненавидів, мабуть, гірше, ніж кого). І висновок – І от при такім стані речей мені довелось познайомитися з українофільством, і я рішуче став ним....*

Усвідомлює учений і те, що за натурою своєю належить до людей з надто вразливою психікою: *Я од природи дуже нервовий, обставинами життя був доведений до зденервування... (2/14.11.1891).* Однак при цьому А. Кримський ставить до себе досить самокритично, хоч у попередньому фрагменті листа вдається до жанру похвали (*був першим учеником*). Але притаманна скромність змусила дописувача тут же дати пояснювальну примітку (*Бога ради, не думайте, що я якийсь самохвал!*).

Учений вигадав для омовлення свого психологічного стану оказіональну лексему *самоморочення* (*Тільки ж недовго могло тягнутися самоморочення: я таки мусів переглянути критично свій світогляд*). Він розуміє, що з його свідомістю відбувалися певні метаморфози, які однак йому вдалося збагнути й критично оцінити, удосконалюючи себе: *Почалася в мені боротьба, почалося періодичне зденервування. Мені аж со-*

ром згадати, боячись стати «зрадником», кинувся до писання дописей в «Правду» та ін., – як кидався на Драгоманова, на вашу часопись! З кожним разом моє завзяття слабло, але й тоді, коли я був нетерпимим, я не чинив помилок з розмислом [...] Почав я примиряти в собі націоналізм і космополітизм, почав зближати їх і доказувати, що вони не виключають один одного; таким-то способом з'являлися в «Правді» похвали Вашій партії... (2/14.11.1891).

Отже, у листах до І. Франка А. Кримський описав, як формувався його світогляд, який поступ відбувся з його поглядами, виклав свої сумніви, сумління, жалі. Цілком самокритичним є підсумок цієї епістеми-сповіді: *Одним словом, як бачите, в мені було маса нелогічностей, неконсеквентностей, і така хитанина тяглася півтора року... (2/14.11.1891).* Самокритичний інтимізувальний виклад листа, логічно, вимагав і сподівання автора на порозуміння з адресатом: *Тепер, коли ви мене трошки знаєте, Ви, либонь, не сердитиметесь на мене, коли я вистрілю якимсь «компліментом». Я й сам знаю, що я не дитина і що палкість моя може видатися комусь нещирою власне через занадто ентузіастичний спосіб висловлення, але ж я часто не можу себе держати, не можу здержати чуття. Коли я був москалежерцем, тоді я сильно листувався з д. Гладилевичем; перестав він писати до мене тоді, коли я в декабрі того року написав йому, що дуже люблю читать Вашу часопись. Але спершу він здавався великим прихильником простого люду, а його патріотизм ще більше додавав йому ваги в моїх очах, і от я тоді, мов маленький хлопчик, давав у листах йому епітети: милий, коханий, дорогий і т. ін. Він не знаходив цього чудним і тим призвичайв мене не ховатися з чуттями. А Вас я так шаную, так поважаю, як ніколи не міг би Гладилевича, – і чи ж дивниця, що мені не раз хочеться найприхильнішими назвами виразити Вам мою симпатію? (2/14.11.1891).*

Наведений фрагмент листа зафіксував таку комунікативну компетенцію мовної особистості А. Кримського, як тяжіння до надмірного висловлювання почуттів та емоцій, вербалізації щирості, намагання моделювати компліменти, похвалу, залучаючи широкий масив інтимних прикметникових означень. Себе Кримський порівнює з дитиною, очевидно, маючи на увазі дитячу безпосередність, щирість, чистоту помислів. А ще, як видається, схильність до скарг, нарікань, про що вже йшлося

і що виявляється в листах письменника неодноразово, як-от: *...не подумайте, дорогий друже, буцім лінки або недбалість роблять мене неакуратним: не лінки й не недбалість, а попросту фізичні перепони...* (13.XI.1894).

Аналіз лексичного матеріалу листування з І. Франком засвідчує, що А. Кримський – натура мрійлива: *Мені сьогодні здається, ніби я був спав та й прокинувся. А не гарно прокидатися! Знову верну до тих чарівних снів, де люди не знають, ані нервів, ані сусти мирської!* (03.10.1895).

Ще одна особливість епістол Кримського – намагання викласти власні суспільно-політичні погляди, номінуючи себе *націоналом*, тобто народником. Він заперечує термін *націоналізм*, бо вкладає в нього лише негативний зміст, порівн.: *...я все-таки вважаю себе за націонала (не за націоналіста, але за націонала), бо признаю народності. От і Драгоманова, хоча він себе зве космополітом треба все-таки признати за націонала (так його й звать декотрі росіяни...). Але в мені є навіть щось сильніше: [...] хоч я не вірю в усякі «національні вдачі» (в тім розумінні, як кажуть наші націоналісти), хоч я відносуся однаково до всіх народів, але патріотизм у мене зостається* (2/14.11.1891).

Аналізоване листування відображає і національно-культурну позицію адресанта. Адже А. Кримський-татарин емоційно означає динаміку у своїх поглядах, яку відбиває okazionale слово – *поукраїнитися*, порівн.: *Хоч я родом не вкраїнець, але я цілком поукраїнився...* (2/14.11.1891). Okремо акцентує увагу автор листів на своєму ставленні до української мови (*...її люблю, і сильно люблю...*), зауважуючи: *Та от у мене тепер велике горе. За останній піврік я не представив в інститут жоднісінької орієнтальної праці, бо був дуже захоплений історією руської мови* (28.01.1896). Любить учений і українську пісню (*...звуки вкраїнської пісні, доводять мене аж до сльози*).

Інтимний дискурс А. Кримського є джерелом характеристики його критичного мислення, а також розуміння того, що критика повинна бути об'єктивною. Про це зауважено І. Франкові так: *Критику на Ваші вірші я напишу дуже охоче. Знаю, що тут мені буде чимало роботи, але я нею займуся зовсім залюбки, бо писання критичної статті примусить мене вникнути глибше у Ваші твори, – а це вважаю задля себе самого дуже корисним...* (2/14.11.1891).

У листах спостерігаємо, як дослідник оперує жанром вибачення, пом'якшення гостроти критичних міркувань: *Останнім часом довелось мені атакувати Вас аж на двох пунктах: в «Зорі» на Руданському і в «Киевской старине» на Вишенському. За Руданського Ви, може, й не дуже розсердилися, а за Вишенського, мабуть, дуже, бо щось не пишите нічогісінько. А мені здається, що сердитись нема чого: своєю передмовою до статті я виразно зазначив, що бажав тільки викликати ширишу дискусію, а не чіплятися за дрібниці так собі, не знати чого (03.10.1895)*. Бачимо, що, хоч А. Кримський й дуже поважає свого кумира Франка, але істина для нього дорожча.

Намагання виправдатися й вербалізувати почуття надії та глибокої поваги, віри в порозуміння висловлює А. Кримський і в іншому листі до І. Франка: *Думаю, що ви вже настільки вірите в мою щирість, щоб не добачити в останніх моїх словах якийсь порожній комплімент. Ваші вірші я дуже поважаю, та, на превеликий жаль мій, я не гаразд ознакочений із ними, бо великої частини з їх я не міг нізвідки дістати... Не сердьтеся, дорогий друже, що я так поставив справу: повірте, це з щирості. Та я й певний, що Ви, такий знавець людської душі, мене зрозумієте і зробите так, як я передкладаю (2/14.11.1891)*.

Вибачливість, виправдальність епістолярної манери А. Кримського іноді набуває грайливості, демонструється стилізація східного багатослів'я, нанизування позитивних оцінних метафор. Порівн., наприклад, прохання, скероване І. Франку, надіслати його фотографію: *... мені часто страшно бажається мати Вашу карточку. Яку б радість ви мені зробили, якби прислали її! Коли б Ви прислали Вашу фотографію, то дали б «єгипетського цукру попугаєві мого серця», дали б «пахощі рожі соловейкові моєї душі», як мовлять турки XVII віку, коли хтять виразити найбільше вдосконалення (19/31.10.1891)*.

Широка ерудиція, глибокі філологічні знання спричинилися до актуалізації інтертекстуальності, прецедентності в інтимному епістолярному дискурсі А. Кримського. Кожного разу цитування надавало листам різної модальності. В одному випадку – жартівливої тональності (*До всього того, харч зовсім незвичайний: усяке зілля варять, печуть, присмажують, мішають до купи, знов варять, знов присмажують на двадцятьох оліях та смальцях: як казав Гоголь, це все «в обильном*

количество вещей нестерпимая» для наших животів європейських (18.10.1896). В іншому підсилювало вартість висловлених міркувань («*Якщо я помилявся коли, то помилявся я чесно*», – *скажу я словами Мирного* (2/14.11.1891).

Поширені в єго-текстах А. Кримського, що цілком закономірно, украплення з іноземних мов, порівн.: *beau frere'a* – з французької мови ('доброго брата'), *ab ovo* – з латинської ('від початку') (2/14.11.1891). Чимало в листуванні лексико-граматичних полонізмів, характерних для розмовного мовлення українців-західняків: *зденервування* (замість *знервованість*, *збудженість*), *вродився* (замість *народився*), *дівзавати* (замість *зазнавати*), *розмисл* (замість *міркування*), *попросту* (замість *просто*), *запевне* (у значенні 'точно, однозначно'), *часопись* – ж. р. (замість *часопис* – ч. р.) та ін.

Виокремлюючи таку виразну рису єго-текстів А. Кримського, як емоційна напруженість, ще раз підкреслюємо схильність адресанта до словотворчості (див. вище про вживання слів *самоморочення*, *москалежерець*, *поукраїнився*, «*своєкоштний*») та функціонально-стилістичне навантаження зменшувально-пестливих слів, насамперед прислівників (*очевидячки*, *нічогісінько*, *неймовірненько*).

Як захоплена філологією особистість, А. Кримський так повертає увагу до цієї спеціальної сфери діяльності: *Дивне діло тая філологія! Ніколи ніяка наука не могла зволодіти цілою моєю істотою так сильно, як вона: вона, філологія тая, має якусь таку силу, що може поглинути геть усю натуру людини і не покинути місця нічому іншому. Знаєте: колись Потебня був прочитав Кониському свій переклад «Іліади» на українську мову (здається, пісню першу); Кониський аж упився ядерною, напрочуд гарною мовою в тім перекладі і ентузіастично згукнув: «Як же ж гарно! Коли б оце та швидко надрукувати, – ото був би ступінь для розвою нашої національності – так ступінь!». А Потебня, по-дитячому якомсь радіючи, одказав: «Э! Какое там «национальности!» Вы послушайте только звуки! Звуки-то! Что за звуки! (03.10.1895).*

Отже, аналіз листів А. Кримського до Івана Франка уможливив відзначити своєрідну вербалізацію категорії інтимізації. З одного боку, простежуємо варіантність стереотипних частин епістоли: особливі форми пошанних або пошанно-дружніх звертань, що змінюються залежно від того, наскільки посилюються інтимні почуття; різноманіття способів вербалізації

почуття шани, поваги та любові до адресата. З іншого боку, фіксуємо особливості інтертекстуальності, схильність до моделювання оказіональних слів, уживання зменшено-пестливих форм, актуалізацію іншомовних вкраплень, розмовних полонізмів у висловленнях адресанта. Приватний дискурс А. Кримського – І. Франка охопив жанрові мовленнєві підвиди, серед яких переважають *жаль, скарга, виправдання, сповідь, схвалення, спонукування, комплімент, прохання, пропозиція, подяка* та ін. Здебільшого в текстах-листах синкретично поєднуються кілька мовленнєвих жанрів, які створюють гібридні жанрові епістолярні зони.

За загальною тональністю проаналізовані листи шанобливо-величальні, коли текст стосується І. Франка, чи іронічно-жартівливі, коли йдеться про особистість самого А. Кримського. Він моделює й своєрідний критично-інтимний дискурс, коректно висловлюючи зауваження й виказуючи високий рівень власної компетенції та ерудиції.

Приватне листування вченого репрезентує одночасно розмовний, публіцистичний, науковий і художній стилі. Основне призначення його приватних листів – поінформувати, обговорити повсякденне життя, висловити почуття, емоції, факти біографії, окреслити окремі повсякденні проблеми, переконати про важливість власних думок, спостережень, указати на актуальні наукові проблеми, налаштувати адресата на позитив та плідну співпрацю.

А. Кримський у дискурсивному просторі листування демонструє креативність і виразно виявляє індивідуальний стиль, відображений і в його художньому та науковому дискурсі, що потребує подальшого дослідження.

Гиндин С.И. Биография в структуре писем и эпистолярного поведения. *Язык и личность*. Москва, 1989. С. 63–77.

Карасик В.И. О типах дискурса. *Языковая личность: институциональный и персональный дискурс*: сб. науч. тр. Волгоград, 2000. С. 5–20.

Космеда Т.А., Осінова Т.Ф., Піддубна Н.В. Степан Руданський: Феномен моделювання «живого» мовлення українців. Харків-Познань-Дрогобич, 2015. С. 189–205.

Кримський А. Листи. *А. Кримський. Вибрані твори*. Київ : Дніпро, 1965. С. 473–497.

Михеев М.Ю. Дневник как эго-текст (Россия, XIX–XX). Москва, 2007.

Наер В.Л. К проблеме жанра в системе функционально-стилистической дифференциации языка. *Стилистические аспекты устной и письменной коммуникации*. Москва, 1987. С. 39–47.

Радзієвська Т.В. Текст як засіб комунікації. Київ, 1998.

Jarosiński Z. Proza dokumentu osobistego. *Sporne postaci polskiej literatury współczesnej*, praca zbiorowa pod red. Aliny Brodzkiej i Lidii Burskiej, Warszawa. 1998. S. 143–153.

Kita M. Polski dyskurs prywatności. *Postscriptum Polonistyczne*. 2013. № 1 (11). S. 93–103.

Lubas-Bartoszyńska R. Nowsze problemy teoretyczne pisania o sobie: przykład wypowiedzi autobiograficznych pisarzy polskich ostatnich dziesięcioleci. *Przestrzenie Teorii*. 2006. № 6. S. 51–67.

Szulakiewicz W. Ego-documents and their role in scientific studies. *Przegląd Badań Edukacyjnych (Educational Studies Review)*. 2013. T. 1. № 16. S. 65–84. URL: <http://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/PBE/article/download/1835/1790>

REFERENCES

Gindin, S.I. (1989). Biography in the structure of letters and epistolary behavior. *Language and personality*, 63–77 (in Rus.).

Karasik, V.I. (2000). On types of discourse. *Linguistic personality: institutional and personal discourse*, 5–20 (in Rus.).

Kosmeda, T.A., Osipova, T.F., Piddubna, N.V. (2015). Stepan Rudanskyi: The phenomenon of modeling the “live” speech of Ukrainians (p. 189–205). Kharkiv-Poznan-Drohobych (in Ukr.).

Krymskyi, A. (1965). Letters. *A. Krymskyi. Selected works* (p. 473–497). Kyiv: Dnipro (in Ukr.).

Mikheev, M.Yu. (2007). Diary as an ego-text (Russia, XIX–XX). Moscow (in Rus.).

Naer, V.L. (1987). On the problem of genre in the system of functional-stylistic differentiation of language. *Stylistic aspects of oral and written communication*, 39–47 (in Rus.).

Radziievska, T.V. (1998). Text as a means of communication. Kyiv (in Ukr.).

Jarosiński, Z. (1998). Prose of a personal document. *Disputed figures of contemporary Polish literature*, 143–153 (in Pol.).

Kita, M. (2013). Polish privacy discourse. *Polish Postscript, 1 (11)*, 93–103 (in Pol.).

Lubas-Bartoszyńska, R. (2006). Newer theoretical problems of writing about oneself: an example of autobiographical statements by Polish writers in recent decades. *The Theory Spaces*, 6, 51–67 (in Pol.).

Szulakiewicz, W. (2013). Ego-documents and their role in scientific studies. *Educational Studies Review*, 1, 16, 65–84. URL: <http://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/PBE/article/download/1835/1790> (in Pol.).

Статтю отримано 18.10.2021

Tetyana Kosmeda

THE PERSONALITY OF A. KRYMSKYI THROUGH THE PRISM OF THE DISCOURSE SPACE OF HIS LETTERS TO I. FRANKO

Linguistics of the XXI century focuses on ego-texts or personal texts, the study of which allows a deeper understanding of the language personality, the nature of the personal language space. The purpose of this scientific research is to find out the originality of a fragment of A. Krymskyi's epistemes to I. Franko. As a result of the analysis, it was found out that Franko is a person close to Krymskyi in spirit. We trace the specifics of verbalization of intimacy (special forms of treatment that vary depending on the level of expression of feelings), the stipulation of respect and love, taking into account the peculiarities of the discursive originality of the creator of epistemes (intertextuality, tendency to model occasional words, use of reduced-loving forms, actualization of foreign inclusions). A. Krymskyi's private letters contain genre speech subspecies, among which pity, complaint, justification, confession, approval, motivation, compliment, request, offer, gratitude, etc. prevail. In these letters, several genres are syncretically combined, creating hybrid genre epistolary zones. In general, these letters are respectfully majestic when the text concerns I. Franko, or ironically humorous when it comes to the personality of A. Krymskyi himself. The author of the letters models a kind of critical-intimate discourse, correctly expressing remarks. The main purpose of these letters is to inform about events, discuss everyday life, express emotions, tell about the facts of the biography, convince of the correctness of their opinions, critically point out certain scientific problems, set the addressee to positive and fruitful cooperation. Among the stylistic features of A. Krymskyi's epistemes we single out (1) special honors or

respectfully friendly addresses; (2) the use of various speech ego-text subgenres with their peculiar application and the corresponding dominant tone; (c) casual selection of language means, among which there are idiostyle ones; (d) immediacy in the expression of feelings; (e) ease of speech, sincerity. A. Krymskyi demonstrates creativity and clearly shows the individual style, reflected in his artistic and scientific discourse.

Key words: idiostyle, intimacy, ego-text (personal text), episteme, discourse, linguistic personality.